

lem se obtulit, qualem se esse nescivit (206); magis autem placuit minimum reputari, qui se summum non ignorabat. Denique ait: *Discite a me quia mitis sum et humilis corde* (Matth. xi, 29), corde dixit, cordis affectu, id est voluntate. Itaque necessitatem exclusit, qui voluntatem confessus est. Non enim quomodo ego vel tu invenimus nos in veritate dignos dedecore et contemptu, dignos omni extremitate et inferioritate, dignos etiam suppliciis, dignos plagis; non, inquam, ita et ille: quæ tamen omnia expertus est, quia voluit, tanquam humilis corde; humilis videlicet illa humilitate, quam cordis suasit affectio, non quam extorsit discussio veritatis.

8. Propterea dixi, hanc voluntariæ humilitatis speciem, non redargutione veritatis, sed charitatis intra nos infusione creari, quia cordis est, quia affectionis, quia voluntatis: an vere recte, tu judica. Itemque etiam hoc tuo æque examinetur iudicio, dignene eandem Domino assignarim, quem charitate constat exinanitum, charitate minoratum ab angelis, charitate parentibus subditum, charitate Baptistæ manibus inclinatum, charitate carnis infirma passum, charitate postremo morti obnoxium, cruce inglorium exstitisse. Sed et hoc unum adhuc tui sit considerare arbitrii, rectene etiam hanc ipsam humilitatem ita charitate calentem, herba humili et calida id est nardo, putaverim designatam. Et si ita cuncta probaveris (probabis enim rationi manifestissimæ acquiescens) tunc si jam apud te ipsum humiliatus es necessaria illa humilitate, quam scrutans corda et renes Veritas sensibus ingerit animæ vigilantis; adhibe voluntatem, et fac de necessitate virtutem, quoniam nulla est virtus sine convenientia voluntatis [alias, convenientia voluntatis.] Sic autem fiet istud, si nolis alter apparere foris, quam te invenis intus. Alioquin time, ne de te ipso legas: *Quoniam dolose egit in conspectu ejus, ut inveniatur iniquitas ejus ad odium* (psal. xxxv, 3). *Pondus, inquit et pondus abominatio est apud Deum* (Prov. xx, 10). Quid enim? tu te depretiaris in secreto apud te ipsum, veritatis trutinam ponderatus; et foris alterius pretii mentiens, majori te pondere vendis nobis, quam ab ipsa accepisti? Time Deum, et noli hanc rem pessimam facere, ut quem humiliat veritas, extollat voluntas: hoc enim resistere est veritas, hoc pugnare contra Deum. Magis **1117** autem acquiesce Deo, et sit voluntas subdita veritati; nec tantum subdita, sed et devota. *Nonne Deo, inquit, subjecta erit anima mea?* (Psal. lxi, 2.)

9. At parum est esse subjectum Deo, nisi sis et omni humanæ creaturæ propter Deum; sive abbati, tanquam præcellenti; sive prioribus, tanquam ab eo constitutis. Ego plus dico, subdere patribus, subdere et minoribus. *Sic enim decet nos, inquit, omnem implere justitiam* (Matth. iii, 15). Vade et tu ad minorem, si vis in justitia esse perfectus; defer infe-

(206) Aliis, qualem esse nescivit. subaudiendo se ex proximo membro, id est qualem se non esse intellexit, nempe vilem et contemptibilem.

riori juniore te inclinato. Hoc enim faciens, trahes et ipse ad te sponsæ sermonem quem dixit: *Quia nardus mea dedit odorem suum*. Odor devotio est, odor bona opinio, quæ ad omnes pervenit, ut Christi sis bonus odor in omni loco, spectabilis omnibus, amabilis omnibus. Non potest hoc ille humilis, quem veritas ad humilitatem cogit; quoniam sibi habet illam, et exire non patitur, ut sparsa foris redoleat. Magis autem non habet odorem, quia non habet devotionem, utpote qui non sponte, neque libenter se humiliat. Sponsæ vero humilitas, tanquam nardus, spargit odorem suum, amore calens, devotione viciens, opinione redolens. Sponsæ humilitas voluntaria est, perpetua est, fructifera est. Odor ejus nec reprehensione exterminatur, nec laude. Audierat: *Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis et collum tuum sicut monilia* (Cant. i, 9). Accepera te trepationem ornatus aurei, et nihilominus tamen cum humilitate respondet: et quanto majorem se audit, tanto humiliat se in omnibus. Non gloriatur in meritis, nec inter laudes suas humilitatis obliviscitur, quam et humiliter confitetur sub nardi nomine; ac si voce virginis Mariæ dicat: Nullius mihi meriti conscia sum ad tantam dignationem, nisi quod *respexit Deus humilitatem ancillæ suæ* (Luc. i, 48). Nam quid est aliud, *nardus mea dedit odorem suum*, quam: Placuit mea humilitas? Non mea, inquit, sapientia, non mea nobilitas, non mea pulchritudo, quæ nulla erant mihi, sed quæ sola inerat humilitas dedit odorem suum, id est solitum. Solito placet Deo humilitas; solito plane atque ex consuetudo excelsus Dominus humilia respicit; et ideo, cum esset rex in accubitu, id est in excelso habitaculo suo, illuc quoque humilitatis odor ascendit. *In altis habitat, inquit, et humilia respicit in cælo et in terra* (Psal. cxii, 5, 6).

10. Ergo, cum esset rex in accubitu suo, nardus sponsæ dedit odorem suum. Accubitus regis, sinus est Patris: quia semper in Patre Filius. Nec dubites regem hunc esse clementem, cui perennis accubitus est paternæ benignitatis diversorium. Merito clamor humilium ascendit ad eum, cui fons pietatis est mansio, cui familiaris suavitas, cui substantialis, vel potius consubstantialis bonitas est: cui ideo totum quod est, de Patre est, ut nil prorsus in regia majestate, nisi paternum, humilium trepidatio suspicetur. Denique: *Propter miseriam inopum et genitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus* (Psal. xi, 6). Horum igitur conscia sponsa, utpote domestica atque charissima, non se putat arcendam (alias, arcendam) sponsi gratis penuria meritorum, sola de humilitate præsumens. Regem denique nominat, nam sponsum interim territa increpatione non audet; et in alto habitare fatetur, nec sic tamen diffidit humilitas.

11. Primitivæ Ecclesiæ potes hunc congruentis-

sime aptare sermonem, si recordaris dies illos, quibus, assumpto Domino ubi erat prius, et sedente in dextera Patris, illo suo antiquo nobili atque glorioso accubitu, discipuli erant congregati in loco uno, perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus et Maria matre Jesu, et fratribus ejus (Act. i, 13, 14). Nonne tibi videtur revera tunc temporis nardum parvulæ et trepidantis sponsæ dare odorem suum? Denique, cum factus est repente de cælo sonus, tanquam advenientis spiritus vehementis, et replevit totam domum ubi erant sedentes (Act. ii, 2), an non merito pauperula tunc dicere potuit: *Cum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum!* Patuit pro certo omnibus in loco manentibus, quam gratus humiliatis, et quam beneplacitus odor ascenderat, cui mox tam **1118** copiosa et gloriosa remuneratione responsum est. Cæterum illa non ingrata beneficii fuit. Audi enim quomodo mox repleta devotione parat se ad omnia mala perferenda pro nomine ejus: nam sequitur: *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur*. Infirmas mea, quam nostis, non sinit ulterius progredi. Hoc solum dico, quia tribulationum amaritudinis sub myrrhæ nomine dicit se subire paratam amore dilecti. Reliquum capituli alias prosequemur, si tamen exoratus a vobis Spiritus sanctus adfuerit, qui nos intelligere faciat verba sponsæ, quæ ipse inspirando formavit, sicut novitillius, cujus ipse Spiritus est, laudibus convenire, sponsi Ecclesiæ Jesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XLIII.

Qualiter consideratio passionis et laborum Christi faciat sponsam, id est animam, pergere illasam inter prospera et adversa hujus mundi.

1. *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur* (Cant. i, 12). Ante rex, modo dilectus; ante in accubitu regio, modo inter sponsæ ubera. Magna humilitatis virtus, cui etiam Deitatis majestas tam facile se inclinat. Cito reverentiæ nomen in vocabulum amicitiae mutatum est: et qui longe erat, in brevi factus est prope, *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi*. Myrrha, amara res, dura et aspera tribulationum significat. Ea sibi dilecti causa imminere prospiciens, gratulabunda id loquitur, confidens se omnia viriliter subituram. *Ibant, inquit, gaudentes discipuli a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati* (Act. v, 41). Propterea denique non fascem, sed fasciculum dilectum dicit, quod leve præ amore ipsius ducat, quidquid laboris imminet et doloris. Bene fasciculus, quia parvulus natus est nobis (Isa. ix, 6). Bene fasciculus, quia *non sunt condignæ passionis hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis* (Rom. viii, 18). *Id enim, inquit, quod in presenti est momentaneum et leve tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis* (II

Cor. iv, 17). Erit ergo quandoque nobis ingen scumulus gloriæ, qui modo est fasciculus myrrhæ. An non fasciculus, cujus *jugum suave est, et onus leve?* (Matth. xi, 30.) Non quia levis in se (nec enim levis passionis asperitas, mortis amaritudo), sed levis tamen amanti. Et ideo non ait tantum: *Fasciculus myrrhæ dilectus meus*; sed: *Mihi*, inquit, quæ diligo fasciculus est. Unde et dilectum nominat, monstrans dilectionis vim omnium amaritudinum superare molestiam, et quia fortis est ut mors dilectio (Cant. viii, 6). Et ut scias non in se illam, sed in Domino gloriari, neque de propria virtute, sed de Domini adjutorio præsumere fortitudinem; dicit illum inter ubera sua commoraturum, cui secunda decantet: *Etiamsi ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es* (Psal. cxii, 4).

2. Memini me in uno superiore sermonum (Serm. 10, num. 1) duo sponsæ ubera congratulationem definisse atque compassionem, juxta Pauli doctrinam, dicentis: *Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus* (Rom. xii, 15). Quia vero inter adversa et prospera versans, novit utrobique pericula non deesse; medium hujuscemodi uberum suorum vult habere dilectum, cujus adversus utraque continua protectione munitam nec læta extollant, nec tristia dejiciant. Tu quoque, si sapis, imitaberis sponsæ prudentiam, atque hunc myrrhæ tam charum fasciculum de principali tui pectoris, nec ad horam patieris avelli; amara illa omnia quæ pro te pertulit, semper in memoria retinens, et assidua meditatione revolvens, quo possis dicere et tu: *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur*.

3. Et ego, fratres, ab ineunte mea conversione pro acervo meritorum, quæ mihi deesse sciebam hunc mihi fasciculum colligare, et inter ubera mea collocare curavi, collectum ex omnibus anxietatibus et amaritudinibus Domini mei: primum videlicet, infantium **1119** illarum necessitatum; deinde, laborum quos pertulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, vigiliarum in orando, tentationum in jejunando, lacrymarum in compatiendo, insidiarum in colloquendo; postremo, periculorum in falsis fratribus, conviciorum, sputorum, colaphorum, subsannationum, exprobrationum, clavorum, horumque similium, quæ in salutem nostri generis silva evangelica copiosissime noscitur protulisse. Ubi sane inter tot odoriferæ myrrhæ hujus ramusculos minime prætermittendam putavi etiam illam myrrham, qua in cruce potatus est; sed neque illam qua unctus est in sepultura. Quarum in prima applicuit sibi meorum amaritudinem peccatorum; in secunda futuram incorruptionem mei corporis dedicavit. Memoriam abundantiae suavitatis horum eructabo, quoad vixero; in æternum non obliviscar miserationes istas, quia in ipsis vivificatus sum.

4. Has olim sanctus David cum lacrymis requirebat: *Veniant mihi, inquit, miserationes tuæ, et*

vivum (Psal. cxviii, 77). Has et alius quidam sanctorum cum gemitu memorabat, dicens: Misericordiae Domini multae. Quam multi reges et prophetae voluerunt videre, et non viderunt. Ipsi laboraverunt, et ego in labores eorum introivi; ego messui myrrham, quam illi plantaverunt; mihi hic salutaris fasciculus servatus est; nemo tollet eum a me, inter ubera mea commorabitur. Hæc meditari dixi sapientiam, in his justitiæ mihi perfectionem constitui, in his plenitudinem scientiæ, in his divitias salutis, in his copias meritorum. Ex his mihi interdum potus salutaris amaritudinis, ex his rursus suavis unctio consolationis. Hæc me erigunt in adversis, in prosperis reprimunt, et inter læta tristitiaque vitæ præsentis via regia incedenti tutum præbent utrobique ducatum, hinc inde mala imminetia propulsando. Hæc mihi conciliant mundi indicem, dum tremendum potestatis mitem humilemque figurant; dum non solum placabilem, sed et imitabilem repræsentat eum, qui inaccessibleis est principibus, terribilis apud reges terræ. Propterea hæc mihi in ore frequenter, sicut vos scitis; hæc in corde semper, sicut Deus scit; hæc stylo meo admodum familiaria, sicut apparet; hæc mea sublimior interim philosophia, scire Jesum, et hunc crucifixum. Non requiro, sicut sponsa, ubi cubet in meridie (Cant. i, 6), quem lætus amplector mea inter ubera commorantem. Non requiro ubi pascat in meridie, quem intueor Salvatorem in cruce. Illud sublimius, istud suavius; panis illud, hoc lac; hoc viscera reficit parvulorum, hoc replet ubera matrum; et ideo inter ubera mea commorabitur.

5. Hunc et vos, dilectissimi, tam dilectum fasciculum colligite vobis, hunc medullis inserite cordis, hoc munite aditum pectoris, ut et vobis inter ubera commoretur. Habete illum semper non retro in humeris, sed ante præ oculis, ne portantes et non odorantes, et onus premat, et odor non erigat. Mementote quia accepit eum Simeon in ulnis suis (Luc. ii, 28); Maria gestavit in utero, fovit in gremio, sponsa sibi inter ubera collocavit. Et, ne quid prætermittam, factum est verbum in manu Zachariæ prophetae, nec non et quorundam aliorum. Arbitror et Joseph virum Mariæ super genua frequenter illi arrisisse. Hi omnes ante se eum habuerunt, et nullus retro. Exemplo ergo sint vobis, ut et similiter faciatis. Si enim ante oculos habueritis quem portatis pro certo videntes angustias Domini, levius vestras portabitis, ipso auxiliante Ecclesiæ sponso, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula, Amen.

1420 SERMO XLIV.

De correptione pro ingenio peccantium moderanda ut nempe humiles et morigeri leniter, duri et obstinati austere corrigantur.

1. *Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi* (Cant. i, 13). Si dilectus in myrrha, multo magis in botri suavitate. Ergo Dominus meus Jesus myrrha mihi in morte, botrus in resurrectione, se

ipsum mihi saluberrimum temperavit in potum, in lacrymis in mensura. Mortuus est propter peccata nostra, et resurrexit propter justificationem nostram (Rom. iv, 25), ut peccatis mortui justitiæ vivamus (I Petr. ii, 24). Itaque tu, si peccata luxisti, bibisti amaritudinem; si autem jam respirasti in spem vitæ sanctiori, mutata est tibi myrrhæ amaritudo in vinum, quod lætificat cor hominis. Et fortassis hoc illud significaverit, quod Salvatori oblatum est in cruce [alias additur vinum] myrrhatum, et ideo noluit bibere, quoniam istud sitiebat. Tu ergo post myrrhæ, ut dixi, amaritudines, vinum jucunditatis experiens, haud temere et ipse dicere poteris: *Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi*. Engaddi duplicem habet interpretationem, et uni ambæ intellectui servant. Dicitur namque *fons hædi, et baptisma gentium*; lacrymasque peccantium aperte designat. Dicitur et *oculus tentationis*, qui et lacrymas æque fundat; et tentationes, quæ minime unquam desunt vitæ hominis super terram, prospiciat. Sed et populus gentium, qui ambulabat in tenebris, nunquam per laqueos tentationum agnoscere, ac per hoc nec evadere potuit, donec per gratiam illius qui illuminat cæcos, recepit oculos fidei, donec venit ad Ecclesiam, quæ habet oculum tentationis; donec se tradidit viris spiritualibus instruendum, qui illuminati spiritu sapientiæ, suo et experimento docti, possunt veraciter dicere quia non ignoramus astutias diaboli, et cogitationes ejus (II Cor. ii, 11).

2. Ferunt in Engaddi arbusculas balsami crescere, quæ in modum vinearum ab indigenis excoluntur; et inde forsitan vineas appellavit. Alioquin quid faceret botrus Cypri in vineis Engaddi? quis unquam botros de vineis in vineas transportavit? solet siquidem vinum, ubi deest, aliunde evehi, non ubi adest. Ergo vineas Engaddi dicit plebes Ecclesiæ, quæ habet balsami liquorem, spiritum mansuetudinis, in quo parvulorum adhuc in Christo teneritudinem blande fovet, et dolores penitentium consolatur. Sed et si quis frater in aliquo delicto præoccupatus fuerit, vir ecclesiasticus, qui hunc spiritum jam accepit, curabit hujusmodi mox instruere in eodem spiritu lenitatis, considerans se ipsum, ne et ipse tentetur (Galat. vi, 1). In hoc typo quotquot baptizandi sunt, etiam corporaliter Ecclesia oleo materiali ungere consuevit.

3. Quia vero vulnera illius qui incidit in latrones, et jumento corporis pii Samaritani, Ecclesiæ est deportatus in stabulum, non in solo oleo, sed in vino simul et oleo sanitatem recipiunt (Luc. x, 30-34): necessarium habet spiritualis medicus etiam vinum fervidi zeli cum oleo mansuetudinis, cui sane convenit non modo consolari pusillanimes, sed et corripere inquietos. Si enim viderit illum qui vulneratus est, id est qui peccavit, blandis ac lenibus hortamentis, quæ in eum prærogata sunt, minime emendatum, magis autem forte etiam abutentem sua

mansuetudine, et patientia negligentior fieri, et in peccato suo etiam securius obdormire: frustrato tam suavi oleo monitorum, oportebit sane mordacioribus uti medicamentis, ei vinum compunctionis infundere; doris videlicet cum eo increpationibus atque invectionibus agere, et, si causa requirit, et dardit tanta est, etiam censuræ ecclesiasticæ baculo percellere contemptorem. Sed unde illi hoc vinum? Nec enim in vineis Engaddi vinum invenitur, sed oleum. Quærat ergo in Cypro: nam illa insula ferax est vini, et vini optimi: tollensque inde sibi ingentem botrum, quem olim exploratores de Israel in vecte ferebant (Num. xiii, 24), chorum propheticum præcedentem, et subsequentem apostolicum, medium autem Jesum pulchro schemate figurantes: hunc ergo botrum accipiens sibi dicat: *Botrus Cypri dilectus meus mihi*.

4. Vidimus botrum; videamus qualiter zeli vinum exprimat ex eo. Etenim si peccanti homini homo peccator minime indignatur, sed magis quasi quemdam ei suavissimi balsami rorem sudans pium exhibet compassionis affectum; hoc scimus unde venit et jam audistis, sed non advertistis forsitan. Dicitur namque est, quod ex consideratione sui ipsius cuique veniat mansuetum esse ad omnes, dum homo consilio sapientissimi Pauli, ut pie condescendere sciat præoccupatis in peccato, considerat se ipsum, ne et ipse tentetur? (Galat. vi, 1). An non hinc denique amor proximi radicem trahit, de quo in lege mandatur: *Diliges proximum tuum sicut te ipsum?* (Luc. x, 27). Ex intimis sane humanis affectibus primordia dicit sui ortus fraterna dilectio, et de insita homini ad se ipsum naturali quadam dulcedine, tanquam de humore terreno, sumit procul dubio vegetationem et vim, per quam spirante quidem gratia desuper, fructus parturit pietatis: ut quod sibi anima naturaliter appetit, naturæ consorti, id est alteri homini, jure quodam humanitatis, ubi poterit et opportuerit non existimet denegandum, sed sponte ac libens impertiat. Inest ergo naturæ, si peccato non obsoleat, istiusmodi gratæ et egregiæ quasi suavitatis liquor, ut molliorem magis ad compatiendum peccantibus, quam ad indignandum asperiorum sese sentiat et exhibeat.

5. Verum quia, juxta Sapientis sententiam, *muscæ moriture exterminant hoc suavitatis unguentum* (Eccle. x, 1), et minime habet in se natura unde id reparet sibi semel amissum, sentit se dolenda mutatione corrumpere in illud, quod veraciter ait Scriptura: *Proni sunt sensus hominis et cogitationes in malum ab adolescentia* (Gen. viii, 21). Non bona adolescentia in qua filius junior portionem sibi paternæ substantiæ postulat sequestrari, et bonum incipit velle dividere, quod in commune dulcius possidetur; et habere solus, quod participatione non minuitur, partitione amittitur. Denique: *Omnia, inquit, bona sua dissipavit vivendo luxuriose cum meretricibus* (Luc. xv, 11, 13). Quænam hæc meretrices? Vide ne ipsæ sint quæ exterminant suavitatis unguentum, carnales videlicet

concupiscentiæ, de quibus saluberrime Scriptura te admonens *Post concupiscentias, inquit, tuas non eas* (Eccli. xviii, 30). Et merito morituras describit Sapiens; quoniam et mundus transit, et concupiscentia ejus (I Joan. ii, 17). His ergo, dum satisfacere singulariter volumus, boni nos socialis atque communis singulari suavitate privamus. Hæc prorsus muscæ sordidæ et pungentes, quæ in nobis decorem naturæ fœdant, mentem curis et sollicitudinibus lacerant, socialis gratiæ suavitatem exterminant. Hinc homo junior filius appellatur, quod natura, quodam insensatæ lubrico adolescentiæ depravata, omnem virilis maturitatis ac sapientiæ succum amiserit; et, versus in asperum, arente animo præter se universos despiciat, factus sine affectione.

6. Igitur ab ineunte adolescentia ista pessima atque miserrima proni sunt sensus hominis et cogitationes in malum, et natura ad indignandum quam ad compatiendum paratior. Inde homo tanquam omnino exutus hominem, in quo vult sibi, cum opus habet, ab hominibus subveniri, non vult ipse hominibus opus habentibus subveniri. Magis autem judicat, spernit, irridet homo homines, delinquentes peccator, non considerans se ipsum, ne et ipse tentetur. A quo malo minime per se, ut dixi, natura resurget, neque recuperabit oleum ingenitæ mansuetudinis, quod semel est exterminatum in ea. Verumtamen quod non potest natura, potest gratia. Quem ergo hominem unctio spiritus miserata, perfundere denuo sua benignitate dignabitur, is continuo revertetur in hominem, insuper et aliquid melius a gratia quam a natura recipiet. In fide et lenitate sanctum faciet illum, et dabit illi non oleum, sed balsamum in vineis Engaddi.

7. Nec enim dubium ex fonte hædi profluere charismata meliora, cujus utique unctio hædos verti in agnos, et de sinistra transfert in dexteram peccatores, abundantius quidem ante perfusos unctio misericordiæ, ut, ubi abundaverunt delicta, superabundet et gratia (Rom. v, 20). An non vere videtur tibi redisse quodammodis is homo in hominem, qui animæ sæcularis feritate deposita, et recuperata, etiam cum fenore gratiæ, humanæ unctio mansuetudinis, quam in ipso muscæ carnalium cupiditatum penitus exterminant; de suo quem gestat homine, imo qui ipse est, et materiam sumit, et formam miserendi hominibus aliis ita ut tanquam feralem quemdam rictum exhorreat [alias ritum exhorreat], non solum cuiquam facere hominum quod pati ipse nolit, sed etiam non facere omnia omnibus quæcunque sibi fieri velit?

8. En unde oleum. Vinum unde? Profecto ex botro Cypri. Etenim, si amas Dominum Jesum toto corde, tota anima, tota virtute tua; nunquid si videris ejus injurias, contemptumque, ferre ullatenus æquo animo poteris? Minime: sed mox arreptus spiritu judicii et spiritu ardoris, et tanquam potens crapulatus a vineo (Psal. lxxvii, 65) repletus zelo Phines, dices cum David: *Tabescere me fecit zelus meus, quia*

obliti sunt verba tua inimici mei (Psal. cxviii, 139; et cum Domino: Zelus domus tuæ comedit me (Psal. lxxviii, 10; Joan. ii, 17). Vinum est ergo fervidissimus zelus iste, expressum de botro Cypri, et calix inebrians Christi amor. Denique Deus noster ignis consumens est (Deut. iv, 24), et propheta ignem dicebat de excelso missum in ossibus suis (Thren. i, 13), eo quod divino amore flagraret. Habens itaque ex fraterno oleum mansuetudinis, et ex divino amore vinum æmulationis, securus accede ad sananda vulnera illius qui incidit in latrones, piissimi Samaritani optimus imitator. Secure quoque dicito et tu cum sponsa, Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi; hoc est, Zelus justitiæ, amor dilecti mei mihi in affectibus pietatis. Ex de hoc satis. Nam et infirmitas mea pausandum indicit, sicut et sæpe facit; ita ut plerumque cogar imperfectas, ut ipsi scitis, relinquere disputationes residuaque capitulorum in diem alterum reservare. Sed quid? Ego in flagella paratus sum (Psal. xxxiii, 18), sciens me adhuc recipere longe imparia meritis. Vapulem sane, vapulem ut male operans, si forte verbera in merita reputentur: fortassis miserebitur flagellato, qui bonum in me non invenit quod remuneret, sponsus Ecclesiæ Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XLV.

De duplici pulchritudine animæ; et qualiter anima loquitur ad Dei-Verbum, et Verbum, ad animam: et quæ sint eorum linguæ.

1. *Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra; oculi tui columbarum* (Cantic. i, 14). Pulchre, optime, ex amore, sponsæ præsumptio; ex amore, indignatio sponsi. Hoc rei exitus probat. Etenim præsumptionem correptionem, correptionem emendatio, emendationem remuneratio secuta est. Adest dilectus amovetur magister, rex disparet, dignitas exiit, reverentia ponitur. Cedit quippe fastus, ubi invalescit affectus. Et sicut quondam quasi amicus ad amicum Moyses loquebatur (Exod. xxxiii, 11), et Dominus respondebat: ita et nunc inter Verbum et animam, ac si inter duos vicinos, familiaris admodum celebratur confabulatio. Nec mirum. Ex uno amoris fonte utrique influit diligere invicem, confoveri pariter. Ergo dulciora melle volent hinc inde verba, mutui in se totius suavitatis feruntur aspectus, sancti indices amoris. Denique is illam amicam nuncupat, pulchram pronuntiat, pulchram iterat, eadem ab illa vicissim recipiens. Nec otiosa iteratio, quæ amoris confirmatio est, et fortassis aliquid innuit requirendum.

1423 2. Quæramus geminam animæ pulchritudinem: hoc enim mihi videtur innuere Decor animæ humilitas est. Non a me ipso hoc dico, cum propheta prior dixerit: *Asperges, me hyssopo et mundabor* (Psal. l, 9); humili herba et pectoris purgativa humilitatem significans. Hac se post gravem lapsum rex et propheta lavari confidit, et sic niveum quemdam innocentia recuperare candorem. Verum in eo qui

graviter peccavit, etsi amanda, non tamen admiranda humilitas. At si quis innocentiam retinet, et nihilominus humilitatem jungit, nonne is tibi vide ut geminum animæ possidere decorem? Sancta maria sanctimoniam non amisit, et humilitate non caruit: ei ideo concupivit Rex decorem ejus, quia humilitatem innocentia sociavit: denique: *Respexit*, inquit, *humilitatem ancillæ suæ* (Luc. i, 48). Ergo beati qui custodiunt vestimenta sua munda, videlicet simplicitatis et innocentia, si tamen et decorem induere humilitatis adjiciant. Profecto audiet quæ hujusmodi invenitur: *Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra*. Utinam vel semel dicas animæ meæ, Domine Jesu: *Ecce tu pulchra es*. Utinam mihi humilitatem custodias! nam primam vestem ego male servavi.

B Servus tuus sum ego. Nec enim audeo profiteri amicum, qui testimonium decoris mei cum repetitione non audio. Sufficit mihi si semel audiam. Sed quid, si et hoc in questione sit? Scio quid faciam: venerabor amicam servus, cumulatam in ea decorem deformis homunculus admirabor; gaudebo ad vocem sponsi, tantam nihilominus pulchritudinem admirantis. Quis scit, si saltem ex hoc inventurus sim gratiam in oculis amicæ, ut gratia ipsius et ipse inveniar inter amicos? Denique amicus sponsi stat, et gaudio gaudet propter vocem sponsi. En vox ejus in auribus dilectæ: audiamus et gaudeamus. Ad sunt sibi, loquantur pariter; stemus simul: nulla nos huic subducat colloquio sæculi, cura, nulla illecebra corporis.

3. *Ecce, inquit, tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra*. *Ecce* admirationis vox est, reliquum laudis. Merito admiranda, cui sanctitas amissa humilitatem non attulit, sed servata admisit. Merito pulchra reperitur, cui neutra defuit pulchritudo. Rara avis in terris, aut sanctitatem non perdere, aut humilitatem sanctimonia non excludi: et ideo beata quæ utramque retinuit. Denique probatum est: nihil sibi conscia est, et correptionem non abnuit, Nos et cum magna delinquimus, vix ferimus reprehendi; hæc autem æquo animo audit contra se amaritudines nihil peccans. Nam, si desiderat videre claritatem sponsi, quid mali est? magis et laudis est. Et tamen increpata penitentiam agit, et dicit: *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur* (Cantic. i, 12): hoc est: Sufficit mihi, nolo jam scire nisi Jesum, et hunc crucifixum. Magna humilitas! Actu innocens suscipit poenitentis affectum; et quæ non habet unde poeniteat, habet tamen ut poeniteat. Cur ergo, inquis, increpata est, si nihil mali fecit? Sed enim audi nunc dispensationem et prudentiam sponsi. Sicut Abrahæ olim obedientia sane tentata est, ita et nunc humilitas sponsæ. Et quomodo ille impleta obedientia tunc audivit: *Nunc cognovi quod timeas Deum* (Gen. xxi, 12): sic et huic modo quasi sub aliis verbis dicitur: *Nunc cognovi quod humilis sis; hoc enim est quod ait: Ecce tu pulchra es*. Et ideo præconium iterat, ut gloriæ sanctitatis additum signet humilitatis deco-

rem. *Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra*. Nunc cognovi quod pulchra sis, non solum ex meo amore, sed etiam ex tua humilitate. Non dico nunc pulchram inter mulieres, nec pulchram in genis, nec in collo, sicut ante dicebam: sed pulchram simpliciter fateor, non utique pulchram ex comparatione, non cum distinctione, non ex parte.

4. Et addit: *Oculi tui columbarum*. Aperte adhuc commendatur humilitas. Ad hoc siquidem respicit, quod illa reprehensa de alta inquisitione sua, contiuuo non cunctata est ad simpliciora descendere, ita ut diceret: *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi*. Multum profecto distat inter vultum gloriæ, et fasciculum 1424 myrrhæ: et ideo magnum humilitatis insigne, inde hoc acquiescere revocari. Ergo *oculi tui columbarum*. Jam, inquit, non ambulat in magnis, neque in mirabilibus super te: sed instar simplicissimæ volucris contenta es simplicioribus, nidificans in foraminibus petrae, meis vulneribus immorans, et libenter ea quæ sunt de me duntaxat incarnato et passo, oculo intuens columbino.

5. Aut certe quia in specie avis hujus Spiritus sanctus apparuit (Matth. iii, 16), spiritualis magis quam simplex in ea intuitus columbæ nomine commendatur. Et si hoc placeat, oportet referas capitulum præsens ad id quod paulo ante sodales muræ-nulas ei facere aureas promiserunt (Cantic. i, 10), non intendentes, ut tunc docui, ornare aures corporis, sed informare auditum cordis (supra, *serm. 41, n. 2-4*). Potuit itaque fieri, ut fide, quæ est ex auditu, corde amplius mundato, ad videndum quod ante non poterat, instructor redderetur. Et quoniam de acceptis muræ-nulis in visu acutiori ad intelligentiam spirituales visa est profecisse; placuit sponso, cui semper, quod in se est, placet magis videri in spiritu; et annumerans id quoque ejus laudibus, ait: *Oculi tui columbarum*. Jam me, inquit, intueri in spiritu, quia spiritus ante faciem tuam Christus Dominus (Thren. iv, 20). Et habes unde id possis, quia *oculi tui columbarum*. Ante non habebas, et ideo reprimenda fuisi: sed nunc copiam habeto vendi, quia *oculi tui columbarum*, id est spirituales. Non sane copiam quam petebas: nec enim vel modo adhuc ad illam potes, sed quæ tamen interim sufficere possit. Sane ducenda es de claritate in claritatem: et propterea vide, ut potes, modo; et cum plus poteris, plus videbis.

6. Non puto, fratres, non puto mediocrem hanc, neque communem esse omnibus visionem, etsi sit inferior illa, qua videndus est in futuro. Denique ex his quæ sequuntur advertite. Sequitur enim: *Ecce tu pulcher es, dilecte mi, ecce tu pulcher*. Vides quam in excelso stat, et in sublime mentis verticem extulit, quæ universalitatis Dominum quadam sibi proprietate vincit in dilectum. Attende enim quomodo non simpliciter, *Dilecte*; sed, *dilecte mi*, inquit, ut proprium designaret. Magna visio prorsus, de qua ista in id fiducia et auctoritatis exerevit, ut omnium Dominum, dominum nesciat, sed dilectum.

PATROL. CLXXXIII.

A Existimo enim nequaquam hac vice ejus sensibus importatas imagines carnis, aut crucis, aut alias quascunque corporearum similitudines infirmitatum. In his namque, juxta prophetam, *non erat ei species neque decor* (Isai. liii, 2). Hæc autem eum intuita nunc pulchrum decorumque pronuntiat, in visione meliori illum sibi apparuisse significans. Ore enim ad os, sicut quondam cum sancto Moyse (Exod. xxxiii, 11), loquitur cum sponsa; et palam, non per ænigmata et figuras, Deum videt. Talem denique ore pronuntiat, qualem et mente conspiciatur, visione plane sublimi et suavi. Regem, in decore suo viderant oculi ejus, non tamen ut regem, sed ut dilectum. Viderit sane eum quis super solum excelsum et elevatum; et alius quoque facie ad faciem sibi apparuisse testatus sit: mihi tamen videtur eminentia in hac parte esse apud sponsam, quod ibi visus legitur Dominus, hic dilectus. Sic enim habes: *Vidi Dominum sedentem super solum excelsum, et elevatum* (Isai. vi, 1); et item: *Vidi Dominum facie ad faciem, et salva facta est anima mea* (Gen. xxxii, 50). Sed si ego Dominus, inquit, ubi est timor meus? (Malach. i, 6.) Quod si illis facta est revelatio cum timore; quia ubi Dominus, ibi timor: ego profecto, si optio daretur, tanto libentius, tantoque charis sponsæ amplecterer visionem, quanto in meliori affectione, quæ est amor, factam adverto. Nam timor poenam habet, perfecta autem charitas foras mittit timorem (1 Joan. iv, 18). Multum sane interest apparere terribilem in consiliis super filios hominum (Psal. lxxv, 15), et apparere speciosum forma præ filiis hominum (Psal. xlv, 5). *Ecce tu pulcher es, dilecte mi, et decorus*. Verba ista plane amorem resonant, non timorem.

7. Sed forte ascendunt cogitationes in corde tuo, et quæris dubius apud te, dicens: Qua ratione verba Verbi facta ad animam referuntur, et rursum animæ ad 1425 Verbum, ut illa audierit vocem loquentis sibi, et perhibentis quod pulchra sit, vicissimque idem præconium suo mox reddiderit laudatori? Quomodo possunt hæc fieri? Nam verbo loquimur, non verbum loquitur. Itemque anima non habet unde loquatur, nisi os corporis sibi verba formaverit ad loquendum. Bene quæris: sed attende spiritum loqui, et spiritualiter oportere intelligi quæ dicuntur. Quoties proinde audis vel legis, Verbum atque animam pariter colloqui, et se invicem intueri; noli tibi imaginari quas corporeas intercurrere voces, sicut nec corporeas colloquentium apparere imagines. Audi potius quid tibi sit in hujusmodi cogitandum. Spiritus est Verbum, spiritusque anima, et habent linguas suas, quibus se alterutrum alloquantur, præsentemque indicent. Et Verbi quidem lingua favor dignationis ejus: animæ vero, devotionis fervor. Elinguis est anima atque infans quæ hanc non habet, et non potest ipsi ullatenus sermocinatio esse cum Verbo. Ergo hujuscemodi linguam suam cum Verbo movet, volens ad animam loqui, non potest anima non sentire. *Vivus est enim sermo Dei*

32

et efficac, et penetrabilior omni gladio ancipiti, per-
tingens usque ad divisionem animæ et spiritus (Hebr.
iv, 12). Et rursus cum suam anima (alias male ani-
mam) movet, Verbum latere multo minus poterit;
non solum quia ubique est præsens, sed propter hoc
magis, quod, nisi ipso stimulante, devotionis lingua
minime ad loquendum movetur.

8. Verbo igitur dicere animæ, *pulchra es*, et ap-
pellare amicam, infundere est unde et amet, et se
præsumat amari. Ipsi vero Verbum vicissim nomi-
nare dilectum, et fateri pulchrum; quod amat
et quod amatur, sine fictione et fraude adscribere
illi, et mirari dignationem, et stupere ad gratiam.
Siquidem pulchritudo illius dilectio ejus; et ideo
major, quia præveniens. Medullis proinde cordis et
intimarum vocibus affectionum tanto amplius atque
ardentius clamit sibi diligendum, quanto id prius
sensit diligens quam dilectum. Itaque locutio Verbi
infusio doni, responsio animæ cum gratiarum
actione admiratio. Et idcirco plus diligit, quod se
sentit in diligendo victam: et ideo plus miratur,
quod præventam agnoscit. Unde non contenta est
semel dicere pulchrum, niri repetat et decorum,
eminentiam decoris illa repetitione designans.

9. Aut certe in utraque Christi substantia dignum
expressit omni admiratione decorem, in altera na-
ture, in altera gratiæ. Quam pulcher se angelis tuis,
Domine Jesu, in forma Dei, in die æternitatis tuæ,
in splendoribus sanctorum ante luciferum genitus,
splendor et figura substantiæ Patris, et quidem per-
petuus minimeque fucatus candor vitæ æternæ!
Quam mihi decorus es! Domine mi, in ipsa tui hujus
positione decoris! Et enim ubi te exinanivisti, ubi
naturalibus radiis lumen indeficiens exuisti; ibi
pietas magis emicuit, ibi charitas plus effulsit, ibi
amplius gratia radiavit. Quam clara mihi oriris
Stella ex Jacob (Num. xxiv, 17), quam lucidus Flos
de radice Jesse egredieris (Isai. xi, 1), quam jucun-
dum lumen in tenebris visitasti me, Oriens ex alto!
(Luc. i, 78.) Quam spectabilis et stupendus etiam
Virtutibus supernis in conceptu de Spiritu, in ortu
de Virgine, in vitæ innocentia, in doctrinæ fluentis,
in coruscationibus miraculorum, in revelationibus
sacramentorum! Quam denique rutilans post occa-
sum, Sol justitiæ, de corde terræ resurgis! quam
formosus in stola tua demum (Isai. lxiii, 1), Rex
gloriæ, in alta caelorum te recipis! Quomodo non
pro his omnibus *omnia ossa mea dicent: Domine,
quis similis tui* (Psal. xxxiv, 10).

10. Hæc ergo similiaque puta in dilecto intuen-
tem sponsam advertisse; cum diceret: *Ecce tu pul-
cher es, dilecte mi, et decorus*. Neque hæc sola, sed
insuper aliquid procul dubio de naturæ decore su-
perioris, quod nostrum omnino prætervolat intuitum,
et effugit experimentum. Ergo iteratio utriusque
decorem substantiæ designavit. Audi deinde quo
modo tripudiat ad aspectum affatumque dilecti, et
coram ipso nuptiali carmine quæ amoris sunt gra-
tulananda decantat. Sequitur enim: *Lectulus noster*

1004
*floridus, tigna domorum nostrarum cedrina, la-
quearia nostra cypressina*. Sed servemus recentiori
1426 principio sponsæ cantilenam, ut et nos de
quiete facti alacriores, liberius exsultemos et lætemur
in ea ad laudem et gloriam sponsi ipsius Jesu Christi
Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus
in sæcula. Amen.

SERMO XLV.

*De statu et compositione totius Ecclesiæ. Item quo-
modo per activam vitam, quæ sub obedientia agi-
tur, perveniatur ad contemplativam.*

1. *Lectulus noster floridus, tigna domorum no-
strarum cedrina laquearia nostra cypressina* (Can-
tic. i, 15, 16). Epithalamium canit, cubile et thalamos
pulchro sermone describens. Sponsum invitat ad
requiem. Hoc enim melius, quiescere et cum Chri-
sto esse. Necessarium autem exire ad lucra propter
salvandos. Verum nunc opportunitate, ut putat, in-
venta, ornatum nuntiat thalamum, lectulumque
velut digito monstrans, dilectum, ut dixi, invitat ad
requiem, et cum euntibus in Emmaus cordis ardo-
rem non sustinens, ad mentis pertrahit hospitium,
secum pernoctare compellit (Luc. xxiv, 29, 32), et
cum Petro loquitur: *Domine, bonum est nos hic esse*
(Math. xvii, 4).

2. Jam quid spiritualiter ista contineant, requi-
ramus. Et in Ecclesia quidem lectum in quo quie-
scitur, claustra existimo esse et monasteria, in
quibus quiete a curis vivitur sæculi, et sollicitudinibus
vitæ. Atque is lectus floridus demonstratur,
cum exemplis et institutis patrum, tanquam qui-
busdam bene olentibus respersa floribus, fratrum
conversatio et vita refulget. Porro domos populares
conventus intellige Christianorum: quos hi qui in
sublimitate positi sunt, christiani utique utriusque
ordinis principes, quasi tigna parietes, justis imposi-
tis legibus foriter stringunt, ne sua quique lege vel
voluntate viventes, tanquam parietes inclinati et
maceriæ depulsæ dissideant a semetipsis, et sic
omnis structura ædificii corruens dissipetur. La-
quearia vero quæ a tignis firmiter pendent, et domos
insigniter ornant, puto bene instituti clerici mansue-
tos et disciplinatos mores, riteque administrata
officia designare. Quomodo namque stabunt ordi-
nes clericorum, et administrationes eorum, si non
principum, tanquam tignorum beneficio et munifi-
centia sustententur, et protegantur potentia?

3. Quod autem tigna cedrina, et cypressina la-
quearia describuntur, natura absque dubio habet
in his speciebus lignorum, quod congruat præfatis
ordinibus. Et cedrus quidem quoniam imputribile
est, necnon et odoriferum, atque proceritatis
lignum, satis indicat quales oporteat assumi viros
in vices lignorum. Ergo validos et constantes ne-
cesse est eos, qui super alios ordinantur, nec-
non et longanimes in spe, atque ad superna mentis
verticem atollentes, qui etiam bonum fidei suæ et
conversations ubique odorem spargentes, dicere

cum Apostolo possint: *Christi enim bonus odor su-
mus Deo in omni loco* (II Cor. ii, 15). Cypressus
item, boni æque odoris et imputribile similiter
lignum, incorruptæ vitæ et fidei etiam quemvis de
clero debere esse demonstrat, ut merito decori do-
mus ac laquearium ornatui deputetur. Scriptum est
enim: *Domum tuam decet sanctitudo, Domine, in
longitudinem dierum* (Psal. xcii, 5). Ubi sane et
sanctimoniam decus, et indeficientis gratiæ expressa
perseverantia est. Oportet ergo virum, qui ad or-
namentum et decorem assumitur domus, bonis
ornatum moribus esse: et quamvis semper ipse sit
intus, bonum tamen testimonium habere et ab his
qui foris sunt. Sunt et alia in natura lignorum
horum competentia his, quæ spiritualiter disserun-
tur: sed brevitatis causa prætereo.

4. Notandum vero pulchre omnem Ecclesiæ sta-
tum brevi uno versiculo comprehensum; auctorita-
tem scilicet prælatorum, cleri decus, populi disci-
plinam, monachorum quietem. In horum prorsus,
cum recte sunt omnia, sancta mater Ecclesia consi-
deratione lætatur, et tunc ea quoque offert intuenda
dilecto, cum ad ejus, tamquam omnium auctoris,
refert omnia 1427 bonitatem, nihil sibi ex om-
nibus tribuens. Nam quod ait, *noster et nostrarum*,
non usurpationis est signum, sed dilectionis: quod
nimis videlicet fiducia charitatis, nihil ejus, quem
valde diligit, a se æstimet alienum. Nec enim se
sponsi contubernio, aut quietis ejus putat arcendam
consortio, quæ semper non quæ sua, sed quæ illius
sunt, quærere consuevit: et hæc causa, cur sibi et
sponso simul, sive lectulum, sive domos ausa sit
pronuntiare communes. Dixit enim: *Lectulus noster;*
et, *tigna domorum nostrarum; et, laquearia nostra*:
audacter se in possessione associans, cui junctam
non dubitat in amore. Non ita illa, quæ propriæ
voluntati nondum abrenuntiavit, sed per se jacet,
per se habitat: magis autem non per se, sed cum
meretricibus luxuriose vivendo conversatur, concu-
piscencias loquor carnis, cum quibus dissipat bona
sua, et portionem substantiæ quam sibi dividi postu-
lavit (Luc. xv, 12, 13).

5. Cæterum tu qui has Spiritus sancti voces
audis vel legis, putasne aliqua horum quæ dicuntur,
valeas applicare tibi, ac de felicitate sponsæ, quæ
hoc amoris carmine ab ipso Spiritu canitur, aliquid
recognoscere in temetipso, ne dicatur et tibi, quia
vocem ejus audis, et non scis unde veniat, aut quo
vadat? En forte appetis et ipse contemplationis
quietem, et bene facis: tantum ne obliviscaris
flores, quibus lectulum sponsæ legis aspersum.
Ergo cura et tu tuum similiter circumdare bonorum
floribus operum, virtutum exercitio, tanquam flores
fructum sanctum otium prævenire. Alioquin deli-
cato satis otio dormire voles, si non exercitatus
quiescere appetas, et Liæ fecunditate neglecta, solis
cupias Rachelis amplexibus oblectari. Sed et

(207) In editis passim hic additur *sua inobedi-
entia coinquinaverint*. At hoc comma deest in pleris-
que manuscriptis: et vero in idem recidit cum su-

præposterus ordo est, ante meritum exigere præ-
mium, et ante laborem sumere cibum, cum dicat
Apostolus: *Qui non laborat non manducet* (II Thess.
iii, 10). *A mandatis tuis intellexi*, inquit (Psal.
cxviii, 104): ut scias, nisi obedientiæ mandatorum
contemplationis gustum penitus non deberi. Non
igitur putes de propriæ amore quietis, sanctæ obe-
dientiæ actibus, seniorumque traditionibus præju-
diciū ullatenus faciendum. Alioquin non dormiet
tecum sponsus in lecto uno [alias, lectulo uno],
illo præsertim, quem tibi pro obedientiæ floribus,
cicutis atque urticis inobedienciæ aspersisti. Propter
quod non exaudiet orationes tuas, vocatusque non
veniet: nec enim dabit inobedienti copiam sui tan-
tus obedientiæ amator, ut (alias qui) mori quam
non obedire maluerit. Sed neque approbat tuæ con-
templationis inane otium, qui dicit per prophetam:
Laboravi, sustinens (Jerem. vi, 11); significans
tempus, quo exsul cælo et patria, summæ quietis,
operatus est salutem in medio terræ. Magis autem
vereor, ne te quoque involvat formidolosa illa sen-
tentia, ita intonans in perfidiam Judæorum: *Neo-
menias vestras, et sabbata, et festivitates alias non
feram*; item: *Calendas vestras et solemnitates ves-
tras odit anima mea, facta sunt mihi molesta* (Isai.
i, 13, 14). Et lugebit super te propheta, et dicet:
Viderunt eam hostes, et deriserunt sabbata ejus
(Thren. i, 7). Cur enim quod dilectus repudiat, non
irrideat inimicus.

6. Miror valde impudentiam aliquorum qui inter
nos sunt, qui, cum omnes nos sua singularitate tur-
baverint, sua impatientia irritaverint, sua contu-
maciam et rebellione contempserint (287), audent
nihilominus ad tam fœdum conscientiæ suæ lectu-
lum omni orationum instantia totius puritatis Domi-
num invitare. *At cum extenderitis, ait, manus ves-
tras, avertam oculos meos, et cum multiplicaveri-
tis orationem, non exaudiam* (Isai. i, 15). Quid enim?
lectulus non est floridus, magis autem et pulcherrimus
est; et tu illuc Regem gloriæ trahis? Ad pausandum hoc
facis, an ad causandum? Centurio vetat illum in-
trare sub tectum suum propter suam indignitatem,
cujus tamen fides in universo redolet Israel (Matth.
viii, 8, 10): et tu ad te compellis intrare, tantorum
sordens spurcicia vitiorum? Clamat apostolorum prin-
ceps: *Exi a 1428 me, Domine, quia homo pecca-
tor sum* (Luc. v, 8); et tu dicis: *Intra ad me, Do-
mine, quoniam sanctus sum? Omnes, inquit, unani-
mes in oratione estote, fraternitatem diligite* (I Petr.
ii, 17). Et vas electionis: *Levantes puras manus,*
ait, *sine ira et disceptatione* (I Tim. ii, 8). Videsne
quomodo concordent sibi, et eodem spiritu de pace
et tranquillitate animi, quam habere debet ille qui
orat, loquantur princeps apostolorum, et doctor
gentium? Perge ergo tu tota die expandere ad
Deum manus tuas, qui fratres tota die molestas,
unanimitatem impugnas, ab unitate te separas.

periori. In primis quidem editis legitur, sed omisso
præcedenti, *sua contumacia et rebellione contem-
perint*.